

خبرگزاری رویترز به نقل از صندوق بین المللی پول نوشت: «پیش بینی می شود رشد جمعیت آسیا تا سال ۲۰۵۰ میلادی به صفر برسد و نسبت جمعیت سالخورده به جمعیت در سن کار به ۲/۵ برابر میزان فعلی افزایش یابد.» در این گزارش آمده است که صندوق از سیاست گذاران آسیایی خواسته تا سیاست های مالی خود را با توجه به کند شدن رشد جمعیت و پیری سریع در این منطقه تعدیل کنندو اینکه سیاست گذاران کشورهای آسیایی می توانند از طریق انجام اصلاحاتی برای کاهش هزینه های سیستم های خدمات درمانی و بازنشستگی، ارائه مشوق های مالیاتی برای افزایش مشارکت نیروی کار و اتخاذ طرح های مالی میان مدت مناسب برای تضمین ثبات بدهی ها، با چالش های جمعیتی این چنینی مقابله کنند.

تجربه دیگر کشورها

یکشنبه ● ۴ تیر ۱۳۹۶ ● شماره صد و هشت

A T I V E H N O

کاهش نیروی کار می تواند چشم انداز ناامید کننده ای برای کشورهای شرق آسیا ترسیم کند

پیری، اقتصادهای نوظهور را به زانو در می آورد؟

طبق گزارش نومورا، کشورهای چین، ژاپن و هنگ کنگ چشم انداز تیره تری تا سال ۲۰۱۵ در مورد نیروی کار جوان دارند. علاوه بر این، کره جنوبی و تایلند نیز در سال آینده به گروه کشورهای آسیایی با «اقتصاد مسن و جمعیت کوچک تر نیروی کار» خواهند پیوست.

نیروی کار» خواهند پیوست. کارشناسان بانک نومورا پیش بینی کردند: «پیری جمعیت در کشورهای شمال آسیا در سال های آتی نرخ رشد اقتصادی آنها را کاهش خواهد داد، در حالی که هند و اقتصادهای جنوب شرق آسیا به استثنای سنگاپور، به دلیل بهره مندی از نیروی کار جوان از نرخ رشد اقتصادی بالاتری بهره مند می شوند.»

■ چشم انداز تیره برای چین

برخی کارشناسان ارشد نهادهای اقتصادی نیز به شبکه خبری آمریکایی سی ان بی سی گفتند: «در دهه های آتی جمعیت آسیا نسبت به هر منطقه دیگر در دنیا به سرعت در حال پیر شدن است که این موضوع نگرانی مهمی برای اقتصادهای این منطقه به ویژه چین است،» اقتصاددانان موسسه استاندارد چارتر نیز در گزارش خود با ارائه گزارشی به این شبکه خبری در مورد سرعت زیاد پیر شدن جمعیت در آسیا هشدار دادند. طبق این گزارش چین، هنگ کنگ، کره جنوبی و تایلند تا سال ۲۰۲۰ به دلیل مسن بودن جمعیت با شوک کاهش نرخ رشد اقتصادی روبه رو می شوند که این موضوع برای سنگاپور تا سال ۲۰۲۵ طول خواهد کشید. این در حالی است که چین تا سال ۲۰۲۶ و تایلند تا سال ۲۰۴۰ به «اقتصادهای با درآمد بالا» وارد نمی شوند و این بدین معناست که این دو کشور قبل از اینکه از معضل فقر خود خارج شوند با شوک کاهش نرخ رشد اقتصادی روبه رو می شوند. به گفته این کارشناسان، چالش اصلی اقتصاد کشورهای درحال توسعه آسیا و حتی آمریکای لاتین در دهه های پیش رو «پیر شدن جمعیت قبل از ثروتمند شدن» است و این نگرانی برای کشورهای با درآمد متوسط در آسیا به مراتب بیشتر از دیگر کشورهاست. طبق گزارش بانک جهانی، در سال ۲۰۱۶ قاره آسیا ۴ میلیارد و ۳۴۶ میلیون نفر جمعیت داشته است. براساس اطلاعات سازمان ملل نیز ۴۸ کشور در این قاره پهناور به مساحت ۴۴/۵۸ کیلومتر مربع وجود دارد.

برخی کشورهای آسیایی دلایل کمتری برای نگرانی دارند. اما درنهایت توصیه کارشناسان این است که تمامی کشورهای آسیایی با توجه به چشم انداز پیش رو از هم اکنون اقدامات لازم را به اجرا درآورند. براساس اطلاعات مراکز اقتصادی آسیایی، در سال های آتی اگرچه اکثر کشورهای شمال آسیا به دلیل پیری جمعیت با کاهش نیروی کار و کاهش نرخ رشد اقتصادی روبه رو می شوند، اما هند و کشورهای جنوب شرق آسیا به استثنای سنگاپور به دلیل بهره مندی از نیروی کار جوان تا سال ۲۰۲۰ در این منطقه پرسرعت ترین نرخ رشد اقتصادی را به خود اختصاص می دهند.

شرکت ژاپنی نومورا می گوید: «۳۱ درصد از جمعیت فیلیپین اکنون کمتر از ۱۵ سال سن دارند و پیش بینی می شود این جمعیت با نرخ ۱/۹ درصدی افزایش یابد. این در حالی است که نرخ رشد جمعیت در مالزی ۱/۶ درصد و در هند ۱/۵ درصد برآورد شده است. نومورا اعلام کرده که انتظار می رود در سال های آتی سرعت نرخ رشد جمعیت مالزی از هند کمتر شود.» طبق گزارش نومورا، کشورهای چین، ژاپن و هنگ کنگ به چشم انداز تیره تری تا سال ۲۰۱۵ در مورد نیروی کار جوان دارند. علاوه بر این، کره جنوبی و تایلند نیز در سال آینده به گروه کشورهای آسیایی با «اقتصاد مسن و جمعیت کوچک تر

نظیر عدم شفافیت سیاست اقتصادی دولت آمریکا و ازجمله وسعت و ترکیب سیاست محرک اقتصادی پیشنهادی ترامپ قرار دارد.» وی در ادامه گفت: «فرآیند برقراری توازن مجدد چین ادامه دارد، اما رشد اقتصاد این کشور همچنان متکی به رشد اعتباری سریع داخلی است که می تواند در ادامه مسیر موجب بروز مشکلاتی شود.» این در حالی است که کارشناسان به سیاست گذاران آسیایی توصیه می کنند سیاست های مالی خود را با توجه به کند شدن رشد جمعیت و پیری سریع جمعیت در این منطقه تعدیل کنند. به گفته این کارشناسان، دولت ها می توانند از طریق انجام اصلاحاتی برای کاهش هزینه های سیستم های خدمات درمانی و بازنشستگی، ارائه مشوق های مالیاتی برای افزایش مشارکت نیروی کار و اتخاذ طرح های مالی میان مدت مناسب برای تضمین ثبات بدهی ها، با چالش های جمعیتی این چنینی مقابله کنند. تجربه نشان می دهد که تطبیق سیاست های مالی قبل از آغاز روند پیری جمعیت مهم است و این اقدامات باید به صورت تدریجی انجام شود تا بار انجام آن بر دوش نسل های مختلف باشد.

■ پیشتازی هند

البته تمامی اخبار مربوط به پیر شدن جمعیت آسیا منفی نیست.

زاویه دید

روند سریع افزایش نرخ بهره توسط فدرال رزرو آمریکا بانک مرکزی می ممکن است موجب افزایش «قابل توجه» ارزش دلار شود و این بار بدهی اقتصادهای نوظهور آسیایی که وام های دلاری هنگفتی دریافت کرده اند را افزایش خواهد داد. این در شرایطی است که شورهایی که با موج پیری مواجه می شوند علاوه بر مشکلات اقتصادی معضل دیگری نیز پیش رو دارند و آن ایجاد سیستم بیمه و خدمات درمانی است که بتوانند با سطح قابل قبولی از کیفیت به جمعیت پیری خدمات رسانی کنند. یکی دیگر از چالش ها پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگی به جمعیتی است که از این پس امید به زندگی بیشتری خواهند داشت و برخلاف دهه های قبل به جای چند سال، یک دهه یا بیشتر از خدمات بازنشستگی استفاده می کنند.

● حامد رسولی ●

● روزنامه نگار ●

در ماه های اخیر شماری از تحلیلگران و کارشناسان و همچنین نهادهای و سازمان های معتبر بین المللی در مورد موج جهانی پیری ازجمله پیر شدن آسیا هشدار داده اند. صندوق بین المللی پول نیز در بیانیه ای پیش بینی کرده است که رشد جمعیت آسیا تا نیم قرن دیگر به صفر برسد و نسبت جمعیت سالخورده به جمعیت در سن کار به ۲/۵ برابر میزان فعلی افزایش یابد. به گفته یکی از مقامات ارشد صندوق بین المللی پول، «نبود شفافیت در مورد وسعت سیاست های محرک مالی آمریکا و رشد سریع اعتباری داخلی چین از ریسک های هستند که می توانند بر چشم انداز اقتصادی آسیا سایه بیفکنند.»

میتسو هیرو فوروساوا، جانشین مدیرکل صندوق بین المللی پول، خاطرنشان کرد: «روند سریع افزایش نرخ بهره توسط فدرال رزرو آمریکا (بانک مرکزی) ممکن است موجب افزایش «قابل توجه» ارزش دلار شود و این بار بدهی اقتصادهای نوظهور آسیایی که وام های دلاری هنگفتی دریافت کرده اند را افزایش خواهد داد. این در شرایطی است که شورهایی که با موج پیری مواجه می شوند علاوه بر مشکلات اقتصادی معضل دیگری نیز پیش رو دارند و آن ایجاد سیستم بیمه و خدمات درمانی است که بتوانند با سطح قابل قبولی از کیفیت به جمعیت پیر خدمات رسانی کنند. یکی دیگر از چالش ها پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگی به جمعیتی است که از این پس امید به زندگی بیشتری خواهند داشت و برخلاف دهه های قبل به جای چند سال، یک دهه یا بیشتر از خدمات بازنشستگی استفاده می کنند،» فوروساوا در سمیناری در توکیو گفت: «البته آسیا به لطف تقاضای قوی تر و سیاست های تطبیقی اش همچنان پیشران رشد اقتصاد جهانی خواهد بود. با این حال، چشم انداز کوتاه مدت زیر سایه عدم قطعیت ها و ریسک های قابل توجه

ناکارآمدی تامین اجتماعی

در کشور چین

دولت چین مدت های طولانی داشتن دو فرزند را برای خانواده ها ممنوع کرده بود تا رشد جمعیت را کنترل کند، اما اخیرا شرایط آسان تری برای به دنیا آمدن فرزند دوم در خانواده ها فراهم کرده است. با این حال خانواده های چینی همچنان از سیاست تک فرزندی پیروی می کنند و حتی برخی از آنها ترجیح می دهند هیچ فرزندی نداشته باشند. نظام تامین اجتماعی ناکارآمد، ساعت های کار طولانی و دستمزدهای کم و همچنین شرایط نابرابر بیمه درمان و خدمات بهداشتی ازجمله دلایل تمایل کمتر زوج ها به داشتن فرزند دوم است. طبق آخرین تحقیقات انجام شده توسط یکی از وبسایت های معتبر نظرسنجی در کشور چین، ۴۰ درصد از زنان شاغل بدون فرزند هیچ تمایلی به فرزندآوری ندارند. همچنین تقریبا دوسوم از زنان شاغل دارای یک فرزند تمایلی به داشتن فرزند دوم ندارند. در شهرهای بزرگ چین مانند پکن و شانگهای هزینه های بالای زندگی، ساعت کاری زیاد و شاغل خارج ناشی از فرزندآوری موجب شده زنان شاغل تمایل کمتری به فرزندآوری داشته باشند. در حال حاضر فشار ناشی از ساعت کاری زیاد بر زنان شاغل در همه جای دنیا وجود دارد و این مسئله مخصوص مردم کشور چین نیست. با این حال این مشکل در کشور چین که دومین اقتصاد جهان است از اهمیت ویژه ای برخوردار است، چرا که جمعیت این کشور با سرعت بسیار زیادی در حال پیر شدن است. در کشور چین به مدت بیش از سه دهه سیاست تک فرزندی اعمال شده است. اعمال سیاست تک فرزندی برای بیش از سه دهه اکنون گریبان کشور چین را گرفته است. در حال حاضر تعداد جمعیت جوان چین بسیار کمتر از آن است که توانایی به دوش کشیدن هزینه های اجتماعی را داشته باشد. این در حالی است که جمعیت سالخورده چین روز به روز در حال افزایش است و عدم توانایی جمعیت جوان در تامین هزینه های اجتماعی موجب تضعیف رقابت پذیری و تحمیل هزینه ها به نظام رفاه اجتماعی در کشور چین شده است.

در حال حاضر در کشور چین حدود ۵۰ درصد از زنان شاغل هیچ فرزندی ندارند و بیش از ۴۳ درصد آنها تنها یک فرزند دارند. در نمودار زیر این واقعیت به خوبی نشان داده شده است.

دولت چین بعد از اعمال قانون تک فرزندی به مدت سه دهه، در اواخر سال ۲۰۱۵ میلادی رسما این قانون را لغو کرد و به خانواده ها اجازه آوردن فرزند دوم را داد. در آن زمان منابع رسمی پیش بینی کردند لغو این قانون موجب می شود تا سال ۲۰۲۰ سالانه بیش از ۴ میلیون فرزند بیش از میزان معمول در چین متولد شوند. با این حال در سال ۲۰۱۶ میلادی تعداد فرزندان متولد شده در چین ۱۷/۷۶ میلیون نفر بوده که تنها ۱/۳ میلیون نفر از سال ۲۰۱۵ بیشتر است. عدم توفیق لغو قانون تک فرزندی در افزایش تعداد فرزندان خانواده های چینی موجب شد دولت این کشور اعمال سیاست های تشویقی و اعطای یارانه را به منظور تسویق خانواده ها به فرزندآوری در نظر بگیرد. اکنون بسیاری از کشورهای جهان همچون سنگاپور و آلمان مشوق های زیادی برای فرزندآوری بیشتر اعمال می کنند.

نظام تامین اجتماعی کشور چین چندان همه گیر نیست و این مسئله خانواده ها را در تامین هزینه های فرزندان بیشتر، ازجمله تامین هزینه های درمانی و آموزشی آنها، با مشکل مواجه کرده است. کارشناسان می گویند در برخی موارد فرزندآوری موجب بروز مشکلات مالی و از دست رفتن شغل و بیکار شدن زنان شاغل می شود که این مسئله تاثیر زیادی بر تمایل نداشتن زنان شاغل به فرزندآوری دارد. در حال حاضر ۳۳ درصد از زنان شاغل در صورت فرزندآوری هیچ پرداخت حقوقی در زمان مرخصی زایمان ندارند و ۳۶ درصد آنان نیز در صورت فرزندآوری و استفاده از مرخصی زایمان با تنزل رتبه شغلی مواجه خواهند شد. طبق نظرسنجی انجام شده «نداشتن زمان و انرژی لازم» و «هزینه های زیاد بزرگ کردن فرزندان» دو دلیل اصلی زنان شاغل برای تمایل نداشتن به فرزندآوری عنوان شده اند.

@ghlamrorefah

ماهانمه تحلیلی حوزه رفاه و تأمین اجتماعی

www.ghlamrorefah.ir